

УДК 343.1:343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-1-8>

Рішко Василь Васильович,

здобувач ступеня доктора філософії з галузі 08 «Право»
кафедри оперативного-розшукової діяльності,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-8765-7477>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті розглянуто особливості протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми, в умовах воєнного стану. Для досягнення зазначеної мети використано діалектичний, статистичний, системно-структурний та формально-логічний методи. Підкреслено, що у ході російсько-української війни з'явилась нова група ризику – вимушені переселенці або внутрішньо переміщені особи із зони бойових дій. З початку вторгнення РФ в Україну підрозділи міграційної поліції налагодили співпрацю з європейськими партнерами, зокрема Департаментом міграційної поліції під егідою Європолу спільно з правоохоронними органами країн Євросоюзу створено міжнародну інформаційну платформу в режимі 24/7. У рамках співпраці з європейськими поліцейськими проведені операції щодо протидії торгівлі дітьми, жебракуванню, сексуальній та трудовій експлуатації. У Нідерландах проведено день спільних дій EMPACT, який націлений на злочинні мережі, що використовують веб-сайти та платформи соціальних мереж для вербування жертв з метою сексуальної експлуатації. Зазначається, що спільні зусилля правоохоронних органів у моніторингу платформ, які можуть пропонувати сексуальні послуги, вербування та переховування чи транспортування жертв, сприяють боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми. Підкреслено, що важливе значення у підготовці працівників оперативних підрозділів Національної поліції до протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми, та іншим злочинам загальнокримінальної спрямованості набуває питання розвитку компетентностей працівників поліції для ефективного забезпечення їх професійної діяльності в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови економіки України. Набуття цих компетентностей можливе лише за умови отримання здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок під час навчального процесу у закладах вищої освіти та закріплення їх під час практики і стажування в практичних підрозділах Національної поліції.

Ключові слова: торгівля людьми, вимушені переселенці, групи ризику, хакатон, злочинні мережі, компетентності.

Rishko Vasyly. Use of the latest technologies in the combat crimes related to human trafficking, under the conditions of the state of martial

The article examines the specifics of combating crimes related to human trafficking under martial law. Dialectical, statistical, system-structural and formal-logical methods were used to achieve the specified goal. It is emphasized that during the Russian-Ukrainian war, a new risk group appeared – forced migrants or internally displaced persons from the war zone. Since the beginning of the invasion of the Russian Federation into Ukraine, the units of the migration police established cooperation with European partners, in particular, the Migration Police Department under the auspices of Europol, together with the law enforcement agencies of the European Union countries, created an international information platform in a 24/7 mode. As part of cooperation with European partners, operations were carried out to combat child trafficking, begging, sexual and labor exploitation. The Netherlands hosted an EMPACT day of joint action targeting criminal networks that use websites and social media platforms to recruit victims for sexual exploitation. It is noted that the joint efforts of law enforcement agencies in monitoring platforms that may offer sexual services, recruitment, and hiding or transporting victims contribute to criminal intelligence. It is emphasized that the issue of developing the competences of police officers to effectively ensure their professional activities in the conditions of martial law and the post-war reconstruction of Ukraine's economy is of great importance in the preparation of employees of operational units of the National Police to combat crimes related to human trafficking and other crimes of a general criminal nature. Acquiring these competencies is possible only if students of higher education acquire knowledge, skills and abilities during the educational process at a higher education institution and consolidate them during practice and internships in practical units of the National Police.

Key words: human trafficking, forced migrants, risk groups, hackathon, criminal networks, competences.

Вступ. В умовах воєнного стану ризик потрапляння в ситуацію торгівлі людьми, як всередині України, так і за її межами став ще більшим, ніж в мирний час. Якщо раніше поняття «торгівля людьми» охоплювало здебільшого сексуальне рабство, то сьогодні воно увібрало широкий спектр форм: від трудової експлуатації до нелегальної трансплантації органів. Крім того, у ході російсько-української війни з'явилась нова група ризику – вимушені переселенці або внутрішньо переміщені особи із зони бойових дій. Усього з початку війни з України за кордон виїхало понад 11,5 млн українських громадян. Водночас в Україні офіційно зареєстровано 4 867 106 внутрішньо переміщених осіб, а за міжнародними оцінками кількість внутрішніх переселенців перевищує 7 млн громадян. Крім того, станом на 05.12.2023 р. депортовано до рф 19 546 дітей, повернуто всього 387 дітей [1]. Більшість біженців, за даними урядів країн, вирушили до Польщі (більше 4 млн) та Румунії (понад 619 тис.), Угорщина прийняла 814 тис. осіб, Молдова – понад 448 тис. осіб, Словаччина – 525 тис. осіб. При цьому на територію рф виїхало 1,3 млн людей, а до білорусі – 16 тисяч. За даними ООН, усього понад 14 млн українців були змушені покинути свої домівки через російську агресію. Також в ООН повідомили, що з 28 лютого 2023 року в Україну повернулося майже 3 млн людей [2].

За цих умов працівники Національної поліції протидіють непоодиноким спробам шахраїв обдурити людей, які евакуюються з прифронтових районів і є особливо вразливими, оскільки прагнуть знайти нове житло і роботу. Для захисту вимушених переселенців та громадян України, які виїхали за кордон, працівники міграційної поліції проводять просвітницькі кампанії і обмінюються інформацією з правоохоронними органами європейських країн.

Крім того, поліція одразу після звільнення заходить на деокуповані території для захисту жителів від зловмисників. Адже ми маємо справу зі злочинцями, які досі залишаються на деокупованих територіях у Харківській

та Херсонській областях, і поліцейські допомагають людям почуватися максимально безпечно. Водночас правоохоронці ідентифікують ймовірних колаборантів та беруть активну участь у документуванні воєнних злочинів, скоєних на територіях, тимчасово окупованих російськими військами [1].

Метою статті є визначення особливостей протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми, в умовах воєнного стану.

Матеріали та методи. Окремі аспекти діяльності правоохоронних органів щодо протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з торгівлею людьми, розглядали у своїх працях Н. М. Ахтирська, К. Л. Бугайчук, В. І. Василичук, Т. І. Возна, А. Ф. Возний, А. І. Волкова, Т. А. Денисова, О. М. Ємець, В. О. Іващенко, О. В. Кушнір, В. В. Максимов, О. В. Манжай, В. В. Матвійчук, А. В. Мовчан, А. А. Небитов, Д. Й. Никифорчук, А. М. Орлеан, В. В. Поливода, В. В. Пясковський, Є. Д. Скулиш, П. Холмс, С. С. Чернявський, Д. В. Швець та інші науковці.

Однак у свої працях, ними не достатньо уваги приділено протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з торгівлею людьми, в умовах воєнного стану.

При проведенні дослідження нами використано як загальнонаукові методи пізнання, так і спеціальні. Зокрема, для досягнення зазначеної мети використано діалектичний, статистичний, системно-структурний та формально-логічний методи.

Результати. Як зазначає В. І. Дубина, ефективна протидія злочинам, пов'язаним із торгівлею людьми, потребує належної взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції з іншими суб'єктами протидії таким злочинам і неможлива без вивчення та врахування правових, організаційних і тактичних чинників функціонування оперативних підрозділів [3, с. 241].

Відтак, зважаючи на існуючі загрози торгівлі людьми, підрозділи Департаменту міграційної поліції налагодили співпрацю з європейськими партнерами, зокрема під егідою Європолу спільно з правоохоронними органами країн Євросоюзу створено міжнародну

інформаційну платформу в режимі 24/7, призначену для проведення спільних перевірок за ознаками можливих фактів торгівлі людьми. Основною метою створення зазначеної платформи є запобігання трафікінгу українських біженців, спільне оперативне реагування на повідомлення щодо можливих фактів торгівлі людьми та взаємодія під час ідентифікації жертв торгівлі людьми [4].

Натомість, з метою підвищення рівня професійної підготовки працівників міграційної поліції, налагодження взаємодії між усіма суб'єктами протидії торгівлі людьми, а також проведення інформаційної кампанії серед населення, у Львівському державному університеті внутрішніх справ було підписано Комплексну профілактичну програму міжвідомчої взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми, розроблену у рамках договору про співпрацю, укладеного між ЛьвДУВС, Департаментом міграційної поліції та Департаментом соціального захисту населення Львівської обласної державної адміністрації [5].

Як свідчать результати проведеного дослідження, серед виявлених жертв торгівлі людьми є люди різної статі, віку, соціального походження, статку. Водночас існують певні групи ризику, які об'єднують особливо вразливих людей, стосовно яких існує висока ймовірність, що вони можуть стати об'єктами цього злочину. Насамперед до цієї категорії слід віднести представників соціально незахищених і неблагополучних верств населення, які знаходяться у складних життєвих обставинах, зокрема: членів багатодітних родин та малозабезпечених сімей; людей з особливими потребами; самотніх людей похилого віку; одиноких матерів; жертв насильства в сім'ї; сиріт, дітей, що позбавлені опіки та піклування, «дітей вулиці»; безробітних працездатного віку; безпритульних.

Працівники міграційної поліції спільно з координатором протидії торгівлі людьми ОБСЄ та Міжнародною організацією «А21 Україна» проводять роз'яснювальну кампанію серед громадян, які виїжджають за кордон. Зокрема, за допомогою чат-боту «Залишайся в безпеці» @stay_in_safe_ua у

месенджері «Telegram» наші співвітчизники можуть дізнатися про ризики торгівлі людьми, правила безпечного працевлаштування, контакти установ, що надають допомогу в Україні та за кордоном, форми торгівлі людьми та законодавство.

Крім того, Україна плідно співпрацює з Міжнародною організацією міграції та іншими партнерами, аби вживати превентивні заходи для протидії торгівлі людьми, зокрема, проводить систематичні інформаційні кампанії на пунктах пропуску на кордоні, здійснює розсилку sms українцям на території європейських країн, створює чат-боти тощо.

У рамках співпраці з європейськими партнерами працівниками міграційної поліції вже проведені операції щодо протидії торгівлі дітьми, жебракуванню, сексуальній та трудовій експлуатації. За результатами проведення цих операцій було отримано 50 повідомлень про злочини, пов'язані з торгівлею людьми, водночас лише за шести такими фактами відкриті кримінальні провадження. Зокрема у Тернопільській області було затримано членів ОЗГ, які відправили до Польщі у сексуальне рабство чотирьох дівчат. Наразі потерпілих врятовано і повернуто додому. На Київщині ліквідовано дві ОЗГ, які переправили до Туреччини 30 дівчат у сексуальне рабство. У Хмельницькій області викрито злочинців, які примушували дітей до жебракування, а у Дніпропетровській області – примушували до трудової експлуатації [6].

Як встановили працівники Управління міграційної поліції спільно з Управлінням кримінального аналізу Головного управління Національної поліції (ГУНП) у Львівській області, 43-річний мешканець Стрийського району обіцяв вимушеним переселенцям створити належні умови для проживання та забезпечити оплату праці. Проте, насправді, роботодавець своїх обіцянок не виконав та за роботу на фермі заробітну плату працівникам не платив, а лише надав їм місце для проживання з неналежними умовами та періодично забезпечував продуктами харчування. Слідчі слідчого управління ГУНП, за процесуального керівництва Львівської обласної про-

куратури, повідомили фермеру про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.149 КК України [7].

Натомість у листопаді 2023 року слідчими Головного слідчого управління спільно з Департаментом міграційної поліції за процесуального керівництва Офісу Генерального прокурора закінчено досудове розслідування стосовно 55-річного педофіла з Київської області, який систематично брав дітей знайомою для сексуальної експлуатації за гроші. Зокрема, протягом двох років фігурант розбещував і гвалтував неповнолітню дівчинку, а над неповнолітнім хлопцем здійснював сексуальне насильство. Такі «послуги» своїх дітей матір, яка кожного разу добровільно передавала їх збоченцю, оцінювала в 100-200 грн. Крім того, обвинувачений фіксував акти розбещення, гвалтування та сексуального насильства стосовно дітей на мобільний телефон, а порно контент зберігав для задоволення власних сексуальних потреб. Обвинувальний акт стосовно фігуранта за обвинуваченням у торгівлі людьми, згвалтуванні, сексуальному насильстві, розбещенні неповнолітніх, а також виготовленні та зберіганні дитячої порнографії скеровано до суду. Обвинувальний акт проти матері за розбещення своїх малолітніх дітей та торгівлю ними для створення порно контенту, скеровано до суду в травні 2023 року [8].

За даними різних міжнародних організацій, кількість переміщених дітей складає понад половину дитячого населення України. Більше ніж 2 млн дітей переїхали в сусідні країни як біженці та близько 3 млн дітей є внутрішньо переміщеними особами. Відтак, розроблений у партнерстві з американською компанією «Find My Parent» мобільний застосунок «Reunite Ukraine» сприяє пошуку дітей, з якими втрачено зв'язок, за допомогою технологій штучного інтелекту, а також возз'єднанню членів сімей, які були внутрішньо переміщені, змушені виїхати за межі України або незаконно депортовані до рф, білорусі чи тимчасово окупованих територій України [9].

З 18 по 22 вересня 2023 року в Нідерландах за підтримки Європолу було проведено загальноєвропейський онлайн-хакатон проти

торгівлі людьми ЕМРАСТ, в якому брали участь 85 експертів з різних правоохоронних органів ЄС з 26 країн. Організації, що займаються торгівлею людьми, стають все більш цифровими, а інтернет стає важливим джерелом злочинної діяльності в цій сфері. Торговці людьми використовують різні методи, щоб заманити вразливих людей і використовувати їх для отримання прибутку. Наприклад, вони все частіше використовують соціальні медіа та онлайн-платформи для вербування жертв для сексуальної та трудової експлуатації, а також для інших форм рабства. Вони використовують кілька підходів для вербування своїх жертв. Один з них – обман: торговці людьми обманюють жертв брехливими обіцянками кращого життя, освіти, роботи чи шлюбу. Іншим є фальшива пропозиція високооплачуваної роботи за кордоном, яка виявляється високоексплуатаційною роботою з дуже низькою оплатою або взагалі без неї. Торговці людьми також можуть пропонувати імміграційні послуги людям, які хочуть мігрувати, а потім скористатися їхньою вразливістю та експлуатувати їх, коли вони опиняться в чужій країні. Під час хакатону 2023 року учасники досліджували, як збирати оперативні розвіддані на рівні ЄС про веб-сайти та платформи соціальних мереж, де, ймовірно, відбувається вербування українських біженців. Дослідження відкритих джерел показало, що торговці людьми справді використовують найпопулярніші соціальні медіа-платформи, а також додатки для знайомств і форуми для відгуків. Спроби вербування також часто відбуваються в групах спільнот у соціальних мережах, які створюються на основі географічного походження тих, хто шукає послуги та країни призначення [10].

Натомість використання груп у соціальних мережах, в яких публікуються запити та пропозиції щодо підтримки, є ідеальним джерелом інформації для торговців людьми. Адже платформи соціальних мереж часто містять детальну інформацію про біженців та їхніх дітей, тому злочинці можуть використовувати ці платформи для виявлення та зв'язку з потенційними жертвами. Інша небезпека

полягає в тому, що злочинці також можуть бути присутні на прийомі біженців в центрах їх розміщення як псевдоволонтери.

Потенційними жертвами торговців людьми є, насамперед, жінки, діти, літні особи, інваліди та інші вразливі категорії. Серед них неповнолітні без супроводу, сироти війни, неповнолітні, які подорожують з опікунами (крім батьків), для яких неможлива ретельна перевірка. Жінки можуть стати жертвами сексуальної експлуатації, незаконних програм сурогатного материнства, примусового жебрацтва або залучення до злочинності. Діти можуть бути об'єктами сексуальної експлуатації, незаконного усиновлення чи можуть бути примушені злочинцями до жебрацтва та злочинності. Літні та інші вразливі категорії можуть бути змушені жебракувати або бути використані в схемах шахрайства.

Водночас інтернет і торгівля людьми взаємопов'язані. Багато платформ соціальних медіа, додатків для знайомств і приватних груп в інтернеті використовуються торговцями людьми з метою сексуальної або трудової експлуатації. Ці особи намагаються ввести в оману правоохоронні органи й уникнути відповідальності. Натомість спільні зусилля правоохоронних органів у моніторингу платформ, які можуть пропонувати сексуальні послуги, вербування та переховування чи транспортування жертв торгівлі людьми, сприяють боротьбі з торгівлею людьми. Кращому виявленню цього злочинного середовища та новим розслідуванням також сприяють міжнародна співпраця, обмін знаннями, досвідом і технологіями.

Крім того, слід зазначити, що важливе значення у підготовці працівників оперативних підрозділів Національної поліції до протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми, та іншим злочинам загальнокримінальної спрямованості набуває питання розвитку компетентностей працівників поліції для ефективного забезпечення їх професійної діяльності в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови економіки України.

Зокрема, відповідно до вимог Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, з галузі знань

26 «Цивільна безпека», зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», затвердженої наказом МОН України від 30.04.2020 № 578, курсанти закладів вищої освіти МВС повинні мати наступні спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми;

– здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання;

– здатність до використання технічних приладів та спеціальних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних;

– здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності;

– здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури;

– здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб та публічній безпеці [11].

Зрозуміло, що набуття цих компетентностей можливе лише за умови отримання здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок під час освітнього процесу в закладі вищої освіти та закріплення їх під час практики і стажування в практичних підрозділах Національної поліції.

Висновки. Ураховуючи нагальну потребу в удосконаленні правоохоронної діяльності та розвитку компетентностей працівників Національної поліції, для ефективного забезпечення їх професійної діяльності в умовах воєнного стану і післявоєнної відбудови економіки України, необхідно:

1. Запровадити передовий досвід діяльності правоохоронних органів зарубіжних країн, міжнародних поліцейських організацій Інтерпол та Європол стосовно боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми,

та іншими злочинами загальнокримінальної спрямованості, у навчальний процес закладів вищої освіти МВС та практичну діяльність оперативних підрозділів Національної поліції.

2. Удосконалити систему координації та взаємодії закладів вищої освіти МВС та структур-

них підрозділів Національної поліції під час проходження курсантами практики та стажування в практичних підрозділах ГУНП, спільного проведення бінарних занять науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти та практичними працівниками ГУНП.

Список використаних джерел:

1. «Від початку війни рівень злочинності в Україні знизився», – Ігор Клименко в інтерв'ю Reuters. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/vid-pochatku-viiny-riven-zlochynnosti-v-ukraini-znyzyvsia-ihorklymenko-v-interviu-reuters>

2. Скільки українців були змушені втекти з країни через війну: в ООН назвали нові дані URL: <https://vsviti.com.ua/news/139015>

3. Дубина В. І. Запобігання торгівлі людьми оперативними підрозділами Національної поліції України. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. № 1 (11). 2016. С. 240–249. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1349/2/20.pdf>

4. Міграційна поліція під егідою ЄВРОПОЛ створює міжнародну інформаційну платформу для запобігання торгівлі людьми серед українських біженців. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/torgivlyalyudmi/migracijnapolicziya-pid-egidoju-Jevropol-stvoryuje-mizhnarodnu-informacijnuplatformu-dlya-zapobigannya-torgivli-lyudmi-sered-ukrajinskix-bizhencziv/>

5. ЛьвДУВС розробив Комплексну профілактичну програму міжвідомчої взаємодії у сфері протидії торгівлі людьми. URL: <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/new-ua/lvduvs-rozrobyv-kompleksnu-profilaktychnu-prohramu-mizhvidomchoi-vzaiemodii-u-sferi-protydii-torhivli-liudmy.html>

6. У Євросоюзі за участю України проведено 4 глобальних операції щодо протидії торгівлі людьми, жебракуванню та експлуатації – Нацполіція. URL: <https://mediacenter.org.ua/uk/u-yevrosoyuzi-zachastyu-ukrayini-provedeno-4-globalnih-operatsiyi-shhodo-protidii-torgivli-lyudmi-zhebrakuvannyu-ta-ekspluatatsiyi-natspolitsiya/>

7. На Львівщині правоохоронці повідомили фермеру про підозру в експлуатації людей URL: <https://www.npu.gov.ua/news/na-lvivshchyni-pravookhorontsi-povidomyly-fermeru-pro-pidozru-v-ekspluatatsii-liudei>

8. Систематично брав дітей знайомої для сексуальної експлуатації за гроші: слідчі Нацполіції скерували до суду обвинувальний акт проти педофіла з Київщини URL: <https://www.npu.gov.ua/news/systematychno-brav-ditei-znaiomoi-dlia-seksualnoi-ekspluatatsii-za-hroshi-slidchi-natspolitsii-skeruvaly-dosudu-obvynuvanyi-akt-protu-pedofila-z-kyivshchynu>

9. «Возз'єднати Україну»: Нацполіція запустила новий мобільний додаток із пошуку зниклих дітей. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/vozziednaty-ukrainu-natspolitsiia-zapustyla-novy-mobilnyi-dodatok-iz-poshuku-znyklykh-ditei>

10. Цільовий: торговці людьми, які заманюють жертв в Інтернеті. URL: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/targeted-human-traffickers-luring-victims-online>

11. Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, з галузі знань 26 «Цивільна безпека», зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»: наказ МОН України від 30.04.2020 № 578. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/01/31/262-Pravookhor.diyaln-bak.31.01.22.pdf>

References:

1. «Vid pochatku viiny riven zlochynnosti v Ukraini znyzyvsia», – Ihor Klymenko v intervii Reuters ["Since the beginning of the war, the level of crime in Ukraine has decreased," – Ihor Klymenko in an interview with Reuters]. Retrieved from: <https://www.npu.gov.ua/news/vid-pochatku-viiny-riven-zlochynnosti-v-ukraini-znyzyvsia-ihor-klymenko-v-interviu-reuters> [in Ukrainian].

2. Skilky ukrainsiv buly zmuzheni vteky z krainy cherez viinu: v OON nazvaly novi dani [How many Ukrainians were forced to flee the country because of the war: the UN announced new data]. Retrieved from: <https://vsviti.com.ua/news/139015> [in Ukrainian].

3. Dubyna, V.I. (2016). Zapobihannia torhivli liudmy operatyvnymy pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy [Prevention of human trafficking by operational units of the National Police of Ukraine]. *Yurydychnyi*

chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. No 1 (11). 2016. P. 240–249. Retrieved from: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1349/2/20.pdf> [in Ukrainian].

4. Mihratsiina politsiia pid ehidoiu YeVROPOL stvoriuie mizhnarodnu informatsiinu platformu dlia zapobihannia torhivli liudmy sered ukrainskykh bizhentsiv [Migration police under the auspices of EUROPOL creates an international information platform to prevent human trafficking among Ukrainian refugees]. Retrieved from: <https://www.npu.gov.ua/news/torgivlya-lyudmi/migracijnapolicziya-pid-egidoiu-Jevropol-stvoryuje-mizhnarodnu-informacijnuplatformu-dlya-zapobigannya-torgivli-lyudmi-sered-ukrajinskix-bizhencziv/> [in Ukrainian].

5. LvDUVS rozrobiv Kompleksnu profilaktychnu prohramu mizhvidomchoi vzaiemodii u sferi protydii torhivli liudmy [LvDUVS has developed a Comprehensive preventive program of interdepartmental cooperation in the field of combating human trafficking]. Retrieved from: <https://www.lvduvs.edu.ua/uk/new-ua/lvduvs-rozrobiv-kompleksnu-profilaktychnu-prohramu-mizhvidomchoi-vzaiemodii-u-sferi-protydii-torhivli-liudmy.html> [in Ukrainian].

6. U Yevrosoiuzi za uchastiu Ukrainy provedeno 4 hlobalnykh operatsii shchodo protydii torhivli liudmy, zhebrakuvanniu ta ekspluatatsii – Natapolitsiia [4 global operations against human trafficking, begging and exploitation were conducted in the European Union with the participation of Ukraine – National Police]. Retrieved from: <https://mediacenter.org.ua/uk/u-yevrosoyuzi-za-uchastyu-ukrayini-provedeno-4-globalnih-operatsiyi-shchodo-protidyyi-torgivli-lyudmi-zhebrakuvannyu-ta-ekspluatatsiyi-natapolitsiya/> [in Ukrainian].

7. Na Lvivshchyni pravookhorontsi povidomyly fermeru pro pidozru v ekspluatatsii liudei [In the Lviv region, law enforcement officers informed a farmer about the suspicion of exploitation of people]. Retrieved from: <https://www.npu.gov.ua/news/na-lvivshchyni-pravookhorontsi-povidomyly-fermeru-pro-pidozru-v-ekspluatatsii-liudei> [in Ukrainian].

8. Systematychno brav ditei znaiomoi dlia seksualnoi ekspluatatsii za hroshi: slidchi Natapolitsii skeruvaly do sudu obvynuvalnyi akt proty pedofila z Kyivshchyny [Systematically took the children of an acquaintance for sexual exploitation for money: National Police investigators sent an indictment to court against a pedophile from the Kyiv region]. Retrieved from: <https://www.npu.gov.ua/news/systematychno-brav-ditei-znaiomoi-dlia-seksualnoi-ekspluatatsii-za-hroshi-slidchi-natapolitsii-skeruvaly-do-sudu-obvynuvalnyi-akt-proty-pedofila-z-kyivshchyny> [in Ukrainian].

9. «Vozziednaty Ukrainu»: Natapolitsiia zapustyla novyi mobilnyi dodatok iz poshuku znyklykh ditei [“Reunite Ukraine”: The National Police has launched a new mobile application for searching for missing children]. Retrieved from: <https://www.npu.gov.ua/news/vozziednaty-ukrainu-natapolitsiia-zapustyla-novyi-mobilnyi-dodatok-iz-poshuku-znyklykh-ditei> [in Ukrainian].

10. Tsilovyi: torhovtsi liudmy, yaki zamaniuiut zhertv v Interneti [Target: Traffickers who lure victims online]. Retrieved from: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/targeted-human-traffickers-luring-victims-online> [in Ukrainian].

11. Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity, z haluzi znan 26 «Tsyvilna bezpeka», zi spetsialnosti 262 «Pravookhoronna diialnist»: nakaz MON Ukrainy vid 30.04.2020 № 578 [The standard of higher education of Ukraine of the first (bachelor) level of higher education, from the field of knowledge 26 "Civil security", from the specialty 262 "Law enforcement activity": order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated 04.30.2020 No. 578]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzheni.Standarty/01/31/262-Pravookhor.diyaln-bak.31.01.22.pdf> [in Ukrainian].